

Nad možnostmi využití umělé inteligence na obecních a městských úřadech

V posledních letech se umělá inteligence stala tématem intenzivního mediálního zájmu. Technologie jako strojové či hluboké učení a neuronové sítě slibují budoucnost plnou virtuálních asistentů – někdy líčenou utopicky, kde každý člen společnosti těží z technologického pokroku, jindy ovšem vykreslenou téměř apokalypticky, kdy roboti lidstvo zotročují, případně se z lidí stanou hlupáci bez vlastní schopnosti kritického myšlení. Ve svém textu na to upozorňuje Vít Křížka z Kompetenčních center Digitální a informační agentury.

ZDROJ: TIPS/DIGITÁLNECKO.GOV.CZ

Při bližším studiu objevíme zajímavý rozdíl mezi východní a západní kulturou. Zatímco v Evropě stále převládá strach z umělých bytostí, které ovládnou svět po vzoru Matrixu, Východ líčí roboty jako přátelské bytosti, často dokonce společníky. Zdroje evropského strachu z robotů můžeme hledat v příbězích od pražského Golema, přes Frankensteinovo monstrum až po Čapkovu R.U.R. či již zmíněný Matrix.

Je však třeba zůstat střízlivými a uvědomit si, že umělá inteligence (AI) je s námi už od 50. let minulého století a žádná utopie ani katastrofa se zatím nekoná. Umělá inteligence je praktickým pomocníkem v mnoha institucích, včetně veřejné správy. Pro starosty a úředníky měst a obcí je to

příležitost, jak zvládnout více práce a zlepšit komunikaci s veřejností.

JAK MOHOU ÚŘADY VYUŽÍT UMĚLOU INTELIGENCI V PRAXI

Jelikož velké jazykové modely jsou schopné učit se na základě předložených textů a generovat texty nové, jejich využití ve veřejné správě se přímo nabízí. Státní správa totiž generuje rozsáhlé množství dokumentů, které mají často opakující se strukturu a formát. Zatím se praktické využití omezuje na chatboty, nicméně řada ministerstev i soukromých společností vyvíjí specializované programy, které se budou zaměřovat přímo na konkrétní agendy.

Výhodou takových nástrojů bude jejich specializace, trénování na specifickém vzor-

ku dat a používání aktuální právní úpravy a judikatury.

V českém prostředí se již objevily konkrétní nástroje pro usnadnění práce s právními texty, např. chatboti věnující se legislativě zakonymbuvi.cz či lawrenceai.cz, projekt tenderix.cz, který slouží jako průvodce aktuální zakázkovou praxí, portál advomate.cz sloužící k tvorbě rešerší a revizi právních dokumentů anebo připravovaný projekt infolex.cz, který se zaměřuje na zákon č. 106/1999 Sb.

Většina těchto služeb využívá velké jazykové modely ChatGPT od společnosti OpenAI, Copilot od Microsoftu, Gemini od Googlu či Claude od společnosti Anthropic. Právě tito všeobecně zaměření chatboti jsou zatím stále nejpobulárnějším způsobem využívání AI.

Jak tedy využívat již dostupné nástroje, popř. co můžeme v budoucnu očekávat od specializovaného softwarového vybavení? V zásadě se nabízejí následující čtyři scénáře:

■ **Automatizace procesů spojených s vyřizováním nejrůznějších typů podání.** AI umí automaticky zpracovávat rutinní podání a hlídat termíny; dokáže třídit došlé e-maily a žádosti podle obsahu, rozeslat je správným odborům a upozornit na blížící se lhůty. AI také dokáže kontrolovat náležitosti podání a generovat výzvy k doplnění či odstranění vad podání.

Efektivní využití AI tímto způsobem ovšem předpokládá využití specializovaných softwarů, které teprve vznikají. Integrace těchto programů na další systémy, zejména spisové služby, bude budoucností následujících let.

■ **Pomoc s formulováním textu odpovědi či rozhodnutí.** Formulace textu odpovědi či rozhodnutí je oblastí, kde může umělá inteligence sehrát klíčovou roli. Jelikož samotná formulace myšlenek úředníka do podoby konkrétního odůvodnění je časově velmi náročná, AI zde může přinést výrazné zjednodušení a zefektivnění způsobu vytváření finálního textu. K tomuto úkolu není nutný žádný speciální software a lze využít stávající chatboty ChatGPT, Copilot, Gemini či Claude. Je ovšem třeba se naučit s nimi efektivně pracovat, tzv. promptovat.

K jazykovému modelu je stále nutné přistupovat jako k pouhému nástroji. V tomto kontextu jde pouze o „velmi pokročilý psací stroj“. Způsob tvorby textu se postupně vyvíjel: Od ručního psaní, kdy bylo nutné formulovat každou myšlenku od začátku do konce, až po psaní na počítači, které

umožňuje pracovat s textem flexibilně, například začít psát „doprostřed“ a úvodní části doplnit později. Umělá inteligence představuje další krok v tomto vývoji, kdy se mění samotné paradigma procesu tvorby textu, protože úředník nemusí formulovat celý obsah, ale pouze poskytuje klíčové body a cíle, které má finální text naplnit.

■ **Komunikace s veřejností.** Chatovací asistenti na webech měst a obcí jsou jednou z neviditelnějších možností využití AI. Moderní chatboti dokážou odpovídat na běžné dotazy občanů a fungují nepřetržitě. Občané se tak mohou zeptat na úřední hodiny, místní poplatky či obecní vyhlášky kdykoliv, aniž by museli čekat na pracovní dobu úřadu. Tyto služby již dnes nabízí řada softwarových společností.

■ **Podpora rozhodovacího procesu.** Poslední scénář využití AI spočívá v podpoře rozhodovacího procesu. Nabízí se možnost přenechat rozhodování o právech a povinnostech občanů zcela na nástrojích AI, nicméně taková řešení zatím naráží na řadu právních, etických i technických otázek. Podporu takového rozhodování však může umělá inteligence poskytovat již dnes. Konečné rozhodnutí pak zůstává v rukou oprávněné úřední osoby.

V případě rozhodovacích procesů je třeba umělou inteligenci používat podpůrně a velmi opatrně, neboť velké jazykové modely nevycházejí z žádných předem daných

pravidel; umělá inteligence tedy neposkytuje žádný „zdroj pravdy“. Rozhodnutí o právech a povinnostech občanů dnes může učinit pouze oprávněná úřední osoba. Samotné rozhodování tedy zatím nemůže být přeneseno na umělou inteligenci, byť připravovaná novela správního řádu počítá s možností automatizace některých jednodušších úkonů.

KTERÉ PROBLÉMY AI PŘINÁŠÍ?

Nasazení AI může obcím zajistit úsporu času a konzistentnější kvalitu výstupů, nicméně není bez rizika.

AI systémy jsou pro nás černými skřínkami, neboť pravidla, která aplikují, jsou pro nás nesrozumitelná, příp. těžko interpretovatelná. Ačkoli model funguje a generuje smysluplné odpovědi, nedokážeme přesně interpretovat a popsat to, co se děje uvnitř modelu. AI systémy se tedy z právního pohledu jeví jako netransparentní. Rozhodnutí modelu jsou velmi těžko přezkoumatelná.

AI systémy jsou navíc závislé na obrovském množství trénovacích dat. Výstupy těchto modelů jsou ovlivněny nekvalitními nebo nevyváženými daty, což může vést k diskriminaci. Na první pohled by se dalo očekávat, že algoritmické rozhodování bude vždy objektivní, neboť stroje nedokážou cítit nenávisť vůči lidem určité rasy či pohlaví. Přesto však algoritmické rozhodování může vést k diskriminaci.

Tento nežádoucí jev je znám jako tzv. replikační zkreslení (bias). Nevyužíváme totiž

Krátce o autorovi

■ Vít Křížka vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Působil jako samostatný advokát, který se věnoval zejména správnímu právu. V současné době vede Oddělení standardů digitální transformace Digitální a informační agentury. Věnuje se veřejným zakázkám v oblasti ICT a využití AI ve veřejné správě. Působí rovněž jako lektor kurzů pro veřejnou správu v oblasti práva ICT, zákona č. 106/1999 Sb. a využití AI.

explicitní pravidla, která bychom mohli nastavit nediskriminačně, ale musíme vycházet z množství trénovacích dat, která zpravidla obsahují předsudky nebo zkreslené informace. Model tyto vzorce replikuje a posiluje, což může způsobit diskriminaci nebo nespravedlivé znevýhodňování určitých skupin.

Využití AI v praxi tedy předpokládá důkladnou právní analýzu, pro kterou se užívá označení „AI compliance“. Kompetenční centra Digitální a informační agentury pomáhají ústředním orgánům státní správy s tímto odborným právním posouzením, aby integrace umělé inteligence proběhla v souladu s evropským aktem o umělé inteligenci a obecným nařízením o ochraně osobních údajů.

Mgr. VÍT KRÍŽKA,

Kompetenční centra
Digitální a informační agentury

65. konference Společnosti pro rozvoj veřejného osvětlení

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ EKOLOGICKY, HOSPODÁRNĚ, BEZPEČNĚ

25. a 26. září 2025 / Hotel JANA **** Přerov

Termín uzávěrky přihlášek:
5. 9. 2025

Dovolujeme si Vás pozvat na konferenci, která je určena pro zástupce měst a obcí či jejich technické služby a odborníky z oboru osvětlování. Přijďte získat nové informace, navázat nové kontakty a diskutovat o otázkách veřejného osvětlení.

Témata odborných přednášek:

Energetický a stavební úřad a jeho význam vůči veřejnému osvětlení v souvislosti s novým stavebním zákonem / MD ČR

Veřejné osvětlení jako nedílná součást opatření ke zvýšení bezpečnosti na veřejných prostranstvích / MV ČR

Světelné znečištění a vývoj v aktivitách MŽP / MŽP ČR

Energetické úspory ve veřejném osvětlení v rámci připravovaného dotačního programu PUBGRID č. 2/2024 / SFŽP ČR

Informace o dalších přednáškách a programu konference naleznete na www.srvo.cz.

Registrační formulář na konferenci naleznete na www.srvo.cz/prihlasi-si-konference

ZÁŠTITA

Přerov

GENERÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ PARTNEŘI

PARTNERSKÉ ORGANIZACE

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Informace ke konferenci: www.srvo.cz

Kontakt: Bc. Petra Zatloukalová, zatloukalova@srvo.cz